

Bővítés vagy Európai Politikai Közösség?

Olaf Scholz német szövetségi kancellár német politikustól is szokatlanul határozott hangvétellal beszédében szállt síkra az Európai Unió bővítése mellett az európai szocialisták egyik rendezvényén. Megszólalása – noha nem számít teljesen újnak tartalmát tekintve – rövid idővel az Európai Politikai Közösség első prágai tanácskozása után egyértelműen válasznak tekinthető a franciák jövőképre.

Alig egy héttel az Európai Politikai Közösség prágai alakuló ülése után Olaf Scholz az európai szociáldemokraták tanácskozásán az Európai Unió bővítésének fontosságára hívta fel a figyelmet. Miközben az október 6-i prágai csúcs a rugalmas párbeszéd kereteit kívánta megteremteni az Európai Unió tagállamai és más európai országok vezetői között, addig Scholz egyértelműen a teljes jogú tagság szükségességét vetette fel pontosan abban a pártcsaládban, amelynek számos nemzeti tagszervezete – például a holland – meglehetősen szkeptikus egy nagyobb és befogadóbb Európai Unióval kapcsolatban.

Nem csak az időbeli egybeesés mutatja egyfajta, a francia elnök és a német kancellár között az Európai Unió jövőjéről szóló vita keretében zajló párbeszédnek a két eseményt. Emmanuel Macron fél évvel ezelőtti, a francia elnökválasztási kampányban vázolt tervzetét általában mindenki úgy értelmezte, mint egy sikerrel kecsegtető kezdeményezést arra, hogy az Európai Unió kivergődjön a bővítésekkel kapcsolatos ígéretek dzsungeléből.¹ Az Európai Politikai Közösség, ha teljes tagságot nem is, intézményesített, állandó és közvetlen párbeszédet ígért azoknak az országoknak, akik évek óta az uniós tagsággal kapcsolatos pozitív hírre várnak.

Mint általában a francia elnök által tett kezdeményezésekre, az Európai Politikai Közösség ötletére is nagyon gyorsan reagáltak az uniós intézmények. Ursula von der Leyen, az Európai Bizottság elnöke szeptemberi, az Európai Unió állapotáról szóló beszédében biztosította a francia elnököt támogatásáról. Az év második felében a Tanács soros elnöki feladatait ellátó Csehország pedig október hatodikára össze is hívta az első tanácskozást.

¹ NAVRACSICS 2022.

Noha ezen az eseményen a megalakuláson túl sok minden nem történt, ám ez egyáltalán nem biztos, hogy a kezdeményezők akarata ellenére volt. Az Európai Politikai Közösség elérte a célját azzal, hogy a kezdeményezés iránt érdeklődő negyvennégy ország – közöttük huszonhét európai uniós tagállam – vezetői között létrejött a kötetlen eszmecsere lehetősége – jelentette ki Petr Fiala, aki sikeresnek minősítette a találkozót, és hangsúlyozta, hogy a résztvevők megegyeztek a folytatásban.² A találkozó visszhangja – egészen pontosan visszhangtalansága – tökéletesen megfelelt azoknak a politikusoknak, akik egy kibővült Európai Unióban veszélyt látnak, és éppen ezért az uniós vezetők által tett korábbi bővítési ígéreteket más csatornába szeretnék terelni.

Míg Franciaország hagyományosan a bővítés iránt kevésbé lelkes, Németország a bővítéseket pártoló országok közé tartozik. Bár az utóbbi időben ez a különbség mintha elmosódni látszódott volna, Olaf Scholz ismétlődő megszólalásai egyre inkább azt éreztetik, hogy Németország nem akarja átadni az Európai Unió jövőjéről szóló vitában a vezető szerepet, hanem legalábbis alternatívát akar kínálni a francia forgatókönyvvel szemben.

Augusztus végén Prágában a Károly Egyetemen elmondott egyórás beszédében már vázolta egy kibővített Európai Unió képét, amelynek azonban ahhoz, hogy alkalmas legyen az új tagállamok befogadására, intézményi reformokat is végre kell hajtania.³ Ennek keretében a német kancellár szerint ki kell bővíteni a minősített többségi döntések körét, hogy hatékonyabbá tehessek a többszereplős döntéshozatali eljárásokat. A jövőbeli bővítések ugyanakkor nem szabad, hogy az intézmények áttekinthetetlenné válásával járjanak. Ennek keretében nem engedné meg az Európai Parlament létszámának további növelését, míg az Európai Bizottságban úgy egyszerűsítene a működést, hogy minden tárcáért két biztos felelne a jövőben.

Scholz mostani beszédében gyakorlatilag a másfél hónappal ezelőtti prágai előadásának mondanivalóját ismételte meg.⁴ Két körülmény azonban fontos változást jelent a megszólalás aktuálpolitikai jelentőségét illetően. Egyrészt míg Prágában, a Károly Egyetemen egy alapvetően értelmiségi közönséghez beszélt, hosszabb távon elemezve az Európai Unió és a bővítés lehetőségeit, addig itt, most, az európai szociáldemokraták gyűlésén potenciális döntéshozókhoz intézte szavait. Másrészt az augusztusi prágai beszéd az Európai Politikai Közösség megalakulása előtt hangzott el. A tény, hogy annak a beszédnek

² Az Európai Politikai Közösség első ülésére Európa számára kritikus pillanatban került sor 2022.

³ GEHRKE 2022.

⁴ Germany's Scholz Calls for Bigger European Union 2022.

az üzeneteit – azaz a bővítés fontosságát – most, az Európai Politikai Közösség megalakulása után is szükségesnek tartotta megismételni, egyértelműen arra utal, hogy – Macronnal ellentétben – Scholz az Európai Politikai Közösséget nem a bővítés helyett, hanem annak kiegészítéseként tudja csak elképzelni.

Ebben a kontextusban pedig ez a beszéd az Európai Unió jövőjéről szóló francia–német vita új kezdetét jelenti. Azzal, hogy Németország visszatér a látszik az európai integrációban betöltött történelmi szerepéhez, újabb reményt ad a tagságra évek óta hiába várakozó nyugat-balkáni államoknak. Az Európai Politikai Közösség helyett ugyanis számukra és számunkra egyaránt ez jelenti az igazi európai perspektívát.

2022. október 20.

Felhasznált irodalom

- Az Európai Politikai Közösség első ülésére Európa számára kritikus pillanatban került sor. *Magyar Nemzet*, 2022. október 7. Online: <https://magyarnemzet.hu/kulfold/2022/10/az-europai-politikai-kozosseg-elso-ulesere-europa-szamara-kritikus-pillanatban-kerult-sor>
- GEHRKE, Laurenz (2022): Scholz Pitches Major EU Enlargement – with Reform. *Politico*, 2022. augusztus 29. Online: www.politico.eu/article/scholz-eu-enlargement-reform-prague-charles-university/
- Germany's Scholz Calls for Bigger European Union. *Reuters*, 2022. október 15. Online: www.reuters.com/world/europe/germanys-scholz-calls-bigger-european-union-2022-10-15/
- NAVRACSICS Tibor (2022): Európai Politikai Közösség: második olvasat. *Ludovika.hu*, 2022. október 6. Online: www.ludovika.hu/blogok/ot-perc-europa-blog/2022/10/06/europai-politikai-kozosseg-masodik-olasat/